

L'atenció socio sanitària
per a les cures
pal·liatives

vida als anys

2003

L'atenció socio sanitària
a Catalunya

 CatSalut

Servei Català
de la Salut

 Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Introducció

Definim la situació de malaltia terminal com aquella en què hi ha una malaltia avançada, incurable, progressiva, sense possibilitats raonables de resposta al tractament específic, que té un pronòstic de vida generalment inferior a 6 mesos i que causa problemes com ara símptomes multifactorials, intensos i canviants i un fort impacte emocional en el pacient i la família.

Les cures pal·liatives són l'assistència total, activa i continuada dels pacients i les seves famílies oferta per un equip multiprofessional, quan l'expectativa mèdica no és la curació. L'objectiu fonamental és oferir qualitat de vida al pacient i la seva família. La intenció és cobrir les necessitats físiques, psicològiques, espirituals i socials del pacient i les famílies i, si cal, incloure també el suport en el procés de dol.

Per això s'ha de promoure la capacitat de resolució dels recursos convencionals mitjançant la formació i la informació dels professionals i l'atenció compartida. Malgrat tot, determinades situacions requeriran serveis específics de cures pal·liatives, a casa o a l'hospital.

El model assistencial ha de ser integral i interdisciplinari, i cal introduir els principis de la bioètica en la relació amb els malalts i la presa de decisions, tot evitant tant l'aferrissament terapèutic com la negació a una intervenció eficaç.

Durant l'any 2000 van morir per càncer a Catalunya 15.088 persones (*Registre de Mortalitat de Catalunya 2000*). Molts d'aquests malalts presenten, en la fase terminal, la necessitat específica de valoració i tractament dels símptomes (dolor, anorèxia, debilitat, nàusees, constipació, dispnea, etc.); a més, cal abordar el suport emocional al pacient i les famílies.

La introducció de les cures pal·liatives representa doncs un canvi qualitatiu i també, de manera complementària, racionalitza l'ús que es fa dels recursos, ja que es redueix la utilització dels serveis d'urgències i l'hospitalització en el darrer mes de vida.

L'atenció pal·liativa és el resultat de combinar l'atenció que es presta als serveis convencionals d'atenció primària, hospitalària o sociosanitària i la que es presta de manera especialitzada en les unitats de cures pal·liatives.

A Catalunya les cures pal·liatives s'han incorporat dins el conjunt de serveis sociosanitaris, en el marc del programa Vida als Anys (PVAA), amb una xarxa de serveis específics.

L'any 1990 ja es va signar un programa de col·laboració amb l'OMS per tal de desenvolupar les cures pal·liatives a Catalunya durant el quinquenni 1990-95, i es van crear els equips de suport a l'hospital (UFISS) i a l'atenció primària (PADES).

L'any 1992 es van constituir formalment les unitats de cures pal·liatives d'internament.

Les cures pal·liatives han estat un puntal en l'atenció socio-sanitària, tant pel que fa als resultats obtinguts com per la solidesa del seu discurs metodològic i ètic. Fruit d'això es van elaborar conjuntament amb la Societat Catalanoblear de Cures Pal·liatives dos documents: *El treball social en cures pal·liatives* i *Els estàndards de cures pal·liatives*.

Els serveis de cures pal·liatives

En aquest apartat fem referència als serveis que es contracten específicament per a l'atenció de les persones en situació terminal.

Unitats d'internament

■ Unitats de cures pal·liatives

Destinades a malalts en situació avançada o terminal, amb l'objectiu d'afavorir el confort i la qualitat de vida. Atenen fonamentalment malalts amb càncer. Estan ubicades en centres socio-sanitaris o en hospitals d'aguts.

■ Unitats de mitja estada polivalent

Destinades a l'atenció de convalescència i cures pal·liatives en unitats que, per les seves dimensions, no justifiquen aquesta activitat específica.

Atenció diürna ambulatoria

■ Equips d'avaluació integral ambulatoria en cures pal·liatives (EAIA)

Fan la valoració de la situació i el seguiment. També hi ha activitat ambulatoria de cures pal·liatives en les consultes externes d'hospitals d'aguts.

Equips d'avaluació i suport

El seu objectiu és l'atenció als malalts terminals en les situacions més complexes.

■ Programes d'Atenció Domiciliària-Equips de Suport (PADES)

Són equips multidisciplinaris que donen suport especialitzat a l'atenció primària, específicament per a la intervenció a domicili. Tenen un paper rellevant en la coordinació dels recursos.

■ Unitats Funcionals Interdisciplinàries Socio-sanitàries (UFISS)

Són equips multidisciplinaris que donen suport especialitzat a l'hospital d'aguts. Tenen un paper rellevant en la coordinació de recursos amb altres nivells assistencials. En alguns hospitals comarcals, per les seves dimensions, hi ha UFISS mixtes amb activitat compartida de cures pal·liatives i geriatría.

A més d'aquests serveis específics, també s'atenen pacients pal·liatius en altres unitats socio-sanitàries, com ara la d'hospital de dia, la de llarga estada, o els equips d'avaluació i seguiment.

En aquest moment, a Catalunya hi ha 30 unitats de cures pal·liatives amb 349 llits, 68 equips PADES, 20 UFISS de cures pal·liatives i 7 UFISS mixtes, i 7 EAIA de cures pal·liatives.

El total de pacients atesos en les unitats d'internament i pels equips de suport es mostra a la taula 1.

Taula 1.

Pacients atesos 2002	
Unitats cures pal·liatives	5.085
PADES	14.497
UFISS cures pal·liatives	4.259
UFISS mixtes (cur. pal.+ ger.)	3.166

La distribució territorial

A partir dels principis d'equitat territorial i proximitat al ciutadà, i amb una òptica de planificació, s'han definit una sèrie d'àrees d'influència socio sanitària que corresponen a diferents sectors o suma de sectors que respecten els límits de les Àrees Bàsiques de Salut (ABS). La distribució dels recursos es fa segons un esquema aproximat que té en compte la població de cada àrea d'influència, tal com es pot veure a la taula 2.

Taula 2.

Servei	Àrees d'influència < 50.000 habitants	Àrees d'influència 50 - 100.000 habitants	Àrees d'influència 100 - 250.000 habitants	Àrees d'influència >250.000 habitants
Unitat de cures pal·liatives	No	Sí/No	Sí	Sí
Mitja estada polivalent	Sí	Sí/No	No	No
Hospital de dia	Sí	Sí	Sí	Sí
Equips d'avaluació integral ambulatoria	Consulta d'avaluació i seguiment	Sí, o consulta d'avaluació i seguiment	Sí	Sí
PADES	Sí	Sí	Sí	Sí

Per establir les dimensions dels recursos s'utilitzen criteris estandaritzats. Així, pel que fa a les unitats de cures pal·liatives, es consideren necessaris 0,06 llits / 1.000 habitants. En relació amb les UFISS, cal que hi hagi UFISS de cures pal·liatives en tots els hospitals de tercer nivell i de referència. En els hospitals generals bàsics, hi pot haver UFISS mixtes o diferenciades en geriatria i pal·liatives, segons la dimensió del centre i l'existència o no de servei d'oncologia.

Serveis socio-sanitaris per a les cures pal·liatives a Catalunya

Nom del centre	Població/ Regió Sanitària	Hospitalització		PADES	UFISS		EAIA	
		CP	ME Poliv.		Mixta	CP	CP	CAS
Regió Sanitària Lleida								
Hospital Jaume Nadal Merolés	Lleida	x						
Hospital Arnau de Vilanova	Lleida					x		
Hospital Santa Maria	Lleida	x		x				x
CAP Balagué	Urgell-Segarra-Noguera			x				
Hospital Santa Maria	Segrià-Pla d'Urgell-Garrigues			x				
Fundació Sant Hospital de la Seu d'Urgell	La Seu d'Urgell		x					x
Hospital Comarcal del Pallars	Tremp		x					x
Centre socio-sanitari de Balaguer SL	Balaguer	x						
Regió Sanitària Tarragona								
Pius Hospital	Valls	x		x	x			x
Hospital Mare de Déu de la Salut	Tarragona	x		x				
Hospital Joan XXIII (Gestió i prestació de serveis de salut)	Tarragona			x		x		
Policlínica Comarcal El Vendrell	El Vendrell		x					
Hospital Sant Joan	Reus	x		x		x		
Residència La Mercè	Tarragona		x	x	x			
Regió Sanitària Terres de l'Ebre								
Hospital Santa Creu	Tortosa	x		x	x		x	
Hospital Comarcal Móra d'Ebre	Móra d'Ebre		x	x				
Regió Sanitària Girona								
Hospital Asil Sant Jaume de Blanes	Blanes			x				
Hospital de Palamós	Palamós			x	x			
Hospital Sant Jaume d'Olot	Olot		x	x				x
Clínica Salus Infirmorum	Banyoles		x					
Hospital de Santa Caterina	Girona	x		x		x		
Mutuam Girona	Girona	x						
Hospital de Campdevànol	Campdevànol			x				x
PADES Pla de l'Estany *	Sarrià de Ter			x				
Hospital Bernat Jaume	Figueres	x		x				
Regió Sanitària Costa de Ponent								
CAP Alt Penedès *	Vilafranca del Penedès			x				
Hospital de l'Alt Penedès	Vilafranca del Penedès		x		x			
Fundació Sanitària d'Igualada	Igualada	x		x	x			
Centre socio-sanitari Garbí	Castelldefels			x				
Sagrat Cor, Serveis de Salut Mental	Martorell	x		x				
CAP Sant Felíu *	Sant Felíu de Llobregat			x				
ABS Martí i Julià *	Cornellà de Llobregat			x				
CAP Sant Cosme *	El Prat de Llobregat			x				
ABS Bellvitge *	L'Hospitalet de Llobregat			x				
Prytanis Hospitalet	L'Hospitalet de Llobregat		x					
C. socio-sanitari de l'Hospitalet	L'Hospitalet de Llobregat	x		x		x	x	
Hospital Duran i Reynals, ICO (Hospital de Bellvitge)	L'Hospitalet de Llobregat					x		
Clínica Nra. Sra. de Guadalupe	Esplugues de Llobregat	x						
Hospital Sant Joan de Déu d'Esplugues	Esplugues de Llobregat					x		
Hospital Residència Sant Camil	Sant Pere de Ribes	x				x		
Hospital de Viladecans	Viladecans				x			
Fundació Hospital Sant Antoni Abat	Vilanova i la Geltrú			x				
Regió Sanitària Barcelonès Nord-Maresme								
Hospital Sant Jaume	Calella		x	x				
Centre socio-sanitari Antic Hospital Sant Jaume (Consorti Sanitari del Maresme)	Mataró	x				x	x	
CAP el Maresme *	Mataró			x				
Casal de Curació	Vilassar de Mar		x	x				
Centre socio-sanitari El Carme (Hospital Municipal)	Badalona	x		x		x	x	
Hospital Germans Trias i Pujol	Badalona					x		
ABS de la Salut *	Sant Adrià de Besòs			x				
Hospital Esperit Sant	Santa Coloma de Gramanet	x				x		
CAP Santa Coloma *	Santa Coloma de Gramanet			x				

Nom del centre	Població/ Regió Sanitària	Hospitalització		PADES	UFISS		EAIA	
		CP	ME Poliv.		Mixta	CP	CP	CAS
Regió Sanitària Centre								
Centre Sanitari del Solsonès	Solsona		x	x				
Residència Puigcerdà	Puigcerdà		x	x				
CAP Bages *	Manresa			x				
Fundació Sociosanitària de Manresa	Manresa	x					x	
Hospital Sant Jaume	Manlleu			x				
Hospital Santa Creu (Hospital General de Vic)	Vic	x		x		x	x	
Residència Albada (Corporació Sanitària Parc Taulí)	Sabadell	x		x		x		
Hospital Sant Celoni	Sant Celoni		x					
Hospital Sant Llützer	Terrassa	x		x				
Mútua de Terrassa	Terrassa			x		x		
Residència Santa Susanna	Caldes de Montbui	x		x				
CAP Mollet *	Mollet del Vallès			x				
Fundació Hospital Comarcal S. Bernabé	Berga		x	x				
Hospital General de Granollers	Granollers	x				x	x	
CAP Granollers *	Granollers			x				
Consorti Sanitari de Barcelona								
Hospital del Mar	Barcelona					x		
IMAS La Pau	Barcelona			x				
Hospital de l'Esperança	Barcelona	x						
Fundació sociosanitària de Barcelona	Barcelona	x						
Clínica Barceloneta, SA	Barcelona	x		x				
Hospital Evangèlic	Barcelona	x						
Clínica Residencial Geriàtrica	Barcelona	x		x				
Serveis Clínics SA **	Barcelona			x				
Residència Policlínica Ntra. Sra. Mercè	Barcelona			x				
MUTUAM Gràcia	Barcelona			x				
MUTUAM Verneda	Barcelona			x				
MUTUAM Sants-Montjuïc	Barcelona			x				
MUTUAM Les Corts	Barcelona			x				
MUTUAM Dreta Eixample	Barcelona			x				
MUTUAM Esquerra Eixample	Barcelona			x				
Centre Eixample	Barcelona	x		x				
Parc Sanitari Pere Virgili	Barcelona			x				
Hospital Clínic i Provincial	Barcelona	x				x		
Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	Barcelona					x		
Hospital General Vall Hebron	Barcelona					x		
ABS Turó *	Barcelona			x				
ABS Lluís Sayé *	Barcelona			x				

- CP Cures Pal·liatives
 ME Poliv. Mitja Estada Polivalent
 PADES Programes atenció domiciliària, equips de suport
 UFISS Unitats funcionals interdisciplinars sociosanitàries
 EAIA Equips d'avaluació integral ambulatoria
 CAS Consulta d'avaluació i seguiment
 * ICS (Institut Català de la Salut)

© Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat i Seguretat Social

Edició: CatSalut
1a. edició: juny 2004

Disseny gràfic: Víctor Oliva. Disseny gràfic, SL